

Cirkulärnr: 1995:70
Diariernr: 1995:0668
Handläggare: Ina Winstedt
Avdsek: Komrätt
Datum: 1995-03-07
Mottagare: Kommunstyrelsen
Kommunala företag
Rubrik: Förvaring av allmänna handlingar hos andra organ än myndigheter
Bilagor: Lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring

Handläggare
Ina Winstedt

1995-03-07

Kommunstyrelsen
Kommunala företag

Förvaring av allmänna handlingar hos andra organ än myndigheter

1 Sammanfattning

Svenska kommunförbundet behandlade i *circulär 1994:91* de regler som rör handlingsoffentlighet i *kommunala företag*. Av nämnda cirkulär framgår att vissa kommunala företag jämföras med myndighet vid tillämpning av sekretesslagen (se 1 kap. 9 §). Vidare framgår att arkivlagen tillämpas på dessa företag.

Riksdagen har nu beslutat om nya regler om förvaring av allmänna handlingar i de fall statlig eller kommunal verksamhet förs över i privat regi. Till följd härav har antagits en ny **lag om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring**, SFS 1994:1383. Vissa följdändringar har skett i **tryckfrihetsförordningen**, SFS 1994:1382, **sekretesslagen** (1980:100), SFS 1994:1384 och **arkivlagen** (1990:782), SFS 1994:1385 – 1386. Förarbetena återfinns i prop. 1993/94:113, bet. 1993/94:KU20 och bet. 1994/95:KU4.

De nya reglerna innebär i korthet att det organ, t.ex. ett kommunalt- eller privat företag, som tagit över en verksamhet som tidigare bedrivits i förvaltningsform numera kan förvara de allmänna handlingarna så länge de behövs hos organet/företaget. Handlingarna skall behandlas på samma sätt som hos den förutvarande myndigheten. Detta innebär att allmänheten skall ha rätt att ta del av uppgifter i dem enligt tryckfrihetsförordningens och sekretesslagens bestämmelser och att handlingarna skall vårdas i enlighet med arkivlagens regler.

De nu beskrivna reglerna *gäller inte kommunala driftentreprenader* utan är tillämpliga när kommunen överlämnar vården av en angelägenhet som tidigare bedrivits i förvaltningsform till exempelvis i ett kommunalt bolag.

Den nya *lagen och ändringarna trädde i kraft den 1 januari 1995*. Den nya lagen får tillämpas också beträffande allmänna handlingar som härrör från myndigheter som helt lagts ned eller delvis upphört med viss verksamhet före ikraftträdandet.

2 Ändringen i tryckfrihetsförordningen

Genom en ny paragraf, 2 kap. 17 § i tryckfrihetsförordningen, lämnas möjlighet att i lag föreskriva att allmänna handlingar får överlämnas till och förvaras hos enskilda organ utan att handlingarna förlorar sin karaktär av att vara allmänna.

Om ett enskilt organ med stöd av lag sålunda förvarar allmänna handlingar skall det vid tillämpningen av 2 kap. 12 – 16 §§ tryckfrihetsförordningen, t.ex. ett beslut om utlämnande av allmän handling, jämföras med myndighet.

3 Lagen om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring

Med stöd av denna lag kan regeringen i fråga om statlig verksamhet besluta om överlämnande av allmänna handlingar till ett enskilt organ för förvaring under en begränsad tid. Beslut om överförande av allmänna handlingar som härrör från kommunala myndigheter fattas av kommunfullmäktige respektive landstingsfullmäktige. Förutsättningen för detta är att det enskilda organet har övertagit myndighetens uppgifter och behöver handlingarna för sitt arbete.

Med enskilda organ avses andra subjekt än myndigheter, riksdagen, kyrkomötet och beslutande kommunala församlingar, dvs. såväl privata som kommunala företag eller organisationer. Den vanligaste situationen torde vara att nybildat aktieföretag med ett betydande offentligt ägande övertar en nedlagd myndighets verksamhet. (Men lagens tillämpningsområde är alltså inte begränsat till denna situation utan även andra associationsformer kan komma i fråga liksom redan existerande organ.)

Förvaring av allmänna handlingar hos enskilda organ

Det är inte fråga om en överlåtelse av handlingarna. Förvaringen av de allmänna handlingarna hos enskilda organ bör pågå under en begränsad tid och handlingarna skall så småningom levereras till en arkivmyndighet. Förvaringstidens längd bestäms från fall till fall men blir sannolikt i normalfallet tämligen lång.

Den första förutsättningen för att ett myndighetsarkiv skall få förvaras hos ett enskilt organ är att myndigheten lagts ned och att ingen annan myndighet har övertagit dess verksamhet. Skulle en rest av den gamla myndigheten återstå torde denna "restmyndighet" ofta överta arkivet även om andra delar av verksamheten fortsättningsvis skall bedrivas i någon annan form. Vissa fall kan dock tänkas där det är mest ändamålsenligt att låna ut handlingarna till det enskilda organet även om en del av myndigheten finns kvar, t.ex. i de fall en viss del av en myndighets verksamhet bryts ut och fortsätter i privaträttsliga former. Det skall framhållas att här inte avses de situationer då exempelvis kommuner låter enskilda entreprenörer på kommunens uppdrag

bedriva viss verksamhet som kommunen genom lag alltjämt har huvudansvaret för. I sådana fall kan det inte sägas att en myndighet upphör med en verksamhet.

Vidare förutsätts att det enskilda organet skall bedriva den verksamhet som myndigheten tidigare gjorde. En hög grad av identitet skall således föreligga mellan den tidigare myndighetens verksamhet och det enskilda organets. Viss förändring i en verksamhet kan dock få förekomma. Det avgörande är hur situationen ser ut vid tidpunkten då uppgiften överlämnades.

En ytterligare förutsättning för överlämnande av allmänna handlingar till ett enskilt organ bör vara att organet behöver handlingarna för att kunna bedriva sin verksamhet. Skulle inget sådant behov föreligga bör arkivhandlingarna övertas av arkivmyndigheten enligt huvudregeln i arkivlagen.

Vården och tillsynen av de allmänna handlingarna

De allmänna handlingar som finns hos en myndighet den dag den upphör skall även fortsättningsvis omfattas av offentlighetsprincipen och bestämmelserna i arkivlagen medan de handlingar som upprättas inom eller kommer in till det enskilda organet inte skall göra detta. Ett nytt arkiv av handlingar bör därför bildas så att det går lätt att identifiera vilka handlingar som är allmänna och vilka som är organets egna.

Varje ny anteckning hos det enskilda organet måste anges som organets egen anteckning om det inte av omständigheterna klart framgår att så är fallet. Vissa undantag kan göras avseende nya uppgifter i register, diarier, journaler och andra kronologiskt förda handlingar där det klart kan utläsas vilka anteckningar som gjorts före respektive efter en "bolagisering".

Upprättade och inkomna handlingar hos *de kommunala företagen* där kommunerna utövar ett rättsligt bestämmande inflytande kommer däremot att anses som *allmänna handlingar* i samma utsträckning och på samma sätt som hos myndigheter (se 1 kap 9 § sekretesslagen).

Om det företag som fått tillstånd att förvara allmänna handlingar omorganiserar, t.ex. genom fusion, utförsäljning eller konkurs, så att förvaringen av de allmänna handlingarna påverkas måste det anmälas till regeringen eller den beslutande kommunala församlingen så att ställning kan tas till frågan vem som skall ha rätt att förvara handlingarna i fortsättningen.

Det enskilda organets skyldigheter mot allmänheten

Om en allmän handling påförts nya uppgifter efter det att myndighetens verksamhet har förts över i privat regi råder offentlighetsprincipen. Har organet inte någon möjlighet att avskilja och dölja sina egna uppgifter måste det tåla en insyn i sina egna angelägenheter om detta är en nödvändig förutsättning för att en allmän handling skall kunna lämnas ut.

4 Ändringen i sekretesslagen

Ett enskilt organ som förvarar allmänna handlingar är skyldigt att i enlighet med tryckfrihetsförordningens och sekretesslagens regler pröva en begäran om utlämnande av allmänna handlingar. Det är vidare skyldigt att lämna ut eget material om detta är en nödvändig förutsättning för att en allmän handling skall kunna lämnas ut. Ett för en sökande negativt beslut kan överklagas i enlighet med reglerna i sekretesslagen (se 15 kap. 6-7 §§).

Det enskilda organet skall vid tillämpningen av sekretesslagen jämföras med myndighet. Samma sekretess skall således gälla för organen som för arkivmyndigheter.

5 Ändringen i arkivlagen

Arkivlagens arkivvårdsregler skall gälla för enskilda organ. Detta innebär bl.a. att kommunala arkivmyndigheter skall ha tillsyn även över enskilda organ som förvarar allmänna handlingar och en rätt för arkivmyndigheten att överta arkiven. Likaså fastslås att lagens regler om gallring skall tillämpas av sådana bolag. Genom att 9 § arkivlagen blir tillämplig även på de enskilda organen kan arkivmyndighet överta allmänna handlingar exempelvis om dessa vanvårdas eller riskerar att förkomma.

Frågor i anledning av detta cirkulär besvaras av Ina Winstedt och övriga jurister på Kommunalrättssektionen, tel växel 08/772 41 00 samt av Sirpa Rundström och Per Matsson, enheten för arkiv och dokumenthantering på Komrev AB, tel växel 08/772 47 00.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Kommunalrättssektionen

Håkan Torngren

Ina Winstedt

Bilaga

Lagen (1994:1383) om överlämnande av allmänna handlingar till andra organ än myndigheter för förvaring